

7 MÝTŮ O ARCHITEKTONICKÝCH SOUTĚŽÍCH

Ing. arch. MgA. Michal Fišer a Ing. arch. Petr Lešek, Pracovní skupina ČKA pro soutěže

*Soutěž o náměstí Emila Škody v Plzni, 1. místo
(Petr Bouřil, Sandra Guláziová, Magdalena Nováková, Filip Fišer)*

Přestože jsou architektonické soutěže v mnoha západních zemích osvědčeným způsobem výběru projektanta, v České republice je veřejní zadavatelé nevyužívají v takové míře, jako naši sousedé. Na vině je mnoho zavádějících informací, které o soutěžích panují. Pojďme si představit ty nejzávažnější z nich.

Myslíte si, že vypsat architektonickou soutěž je složité a že na její výsledek budete muset čekat neúměrně dlouho? Slyšeli jste také, že je drahá a neefektivní? Nebo že porota složená z odborníků rozhoduje pouze esteticky, nikoliv účelně? Tyto a řada dalších mýtů o architektonických soutěžích mezi zástupci českých měst a obcí často kolují. Na základě pozitivních zkušeností vyhlášovatelů, kteří mají realizaci soutěží již zažitou, se je však České komoře architektů daří vyvrátit.

ČASOVÁ NÁROČNOST

Panuje obava z toho, že výběr zpracovatele projektu pomocí architektonické soutěže o návrh trvá výrazně déle než obchodní tender. Zejména u dotačních programů, které se často vyhláší v nesmyslně krátkých termínech, se pak doslova počítá každý týden. Nejdelší dobu architektonické soutěže zabere příprava zadání a vlastní soutěžní lhůta na zpracování návrhů. Jinými slovy činnosti, které je nutné provést tak jako tak.

Troufne si tvrdit, že nevěnovat dostatečný čas přípravě jakéhokoliv investičního záměru si žádný rozumný hospodář nedovolí. Samotný čas pro zpracování soutěžních návrhů je pak shodný s časem potřebným na studii – výsledkem soutěže o návrh je právě studie. Těžko můžeme považovat za čas navíc i jednání soutěžní poroty. Opět i při veřejné obchodní soutěži musí k jednání poroty dojít. Časem navíc je pak pouze návazné tzv. jednací řízení bez uveřejnění. Délka jeho trvání je v režii zadavatele.

DRAHÁ ZÁLEŽITOST

Převládá pocit, že soutěže o návrh stojí peníze navíc oproti výběru podle nejnižší ceny. Podobně je obava, že bude drahý i následný projekt. V soutěži o návrh se již během vlastní soutěže vy-

plácí cena za první projektovou fázi – studii. Tedy peníze, které by při zadání podle nejnižší ceny projektu byly placeny až v rámci vlastní práce vybraného uchazeče. Nejedná se proto o peníze navíc. Výhodou je též to, že za cenu jedné studie jich zadavatel získá mnohem více. Od několika ve vyzvané soutěži, po několik desítek v soutěži otevřené. Architektonická soutěž má totiž více variant a díky tomu je možné zvolit tu nejvhodnější formu ušitou na míru konkrétnímu zadání.

Již v samotné soutěži o návrh může zadavatel požadovat návrh ceny projektových prací. Pokud je soutěž dvoukolová je výhodné též po několika postoupivších do druhé kola požadovat i propočtení stavebních nákladů a provozních kvalit plánované stavby. V rámci následného jednacího řízení bez uveřejnění pak můžou být právě tyto ukazatele použity jako kritéria při rozhodování. Stejně tak je možné o ceně s vítězem i oceněnými ze soutěže o návrh dále jednat. V neposlední řadě je pak vhodné použít jako orientační nástroj Honorářový řád, který uvádí doporučené ceny projektových prací. V soutěži o návrh se tak těžko může stát, že by došlo k přemrštěnému požadavku na odměnu za architektonické práce.

DIREKTIVNÍ ODBORNÁ POROTA

Kdo si architektonickou soutěž nevyzkoušel, může mít pocit, že požadavek na nadpoloviční počet odborných a nezávislých porotců znamená, že zadavatel bude nucen akceptovat cizí názor. Pravda je však taková, že nezávislé porotce si vybírá právě zadavatel. Je tedy na jeho uvážení, koho do poroty přizve. V případě zájmu má možnost požádat o doporučení Českou komoru architektů. Práce nezávislé odborné části poroty je pak nejen o tom vybrat nejlepší řešení, ale vybrat je společně se závislými členy, důkladně výběr prodiskutovat až po nalezení shody všech členů poroty. V patové situaci může zadavatel porotu odvolat a zvolit si novou. Je třeba ale upozornit, že pro soutěžení je důležité znát členy poroty, neboť jejich erudice je pro ně zárukou kvalitního posouzení návrhů.

VÍTĚZ BERE VŠE

Vyhlašovatelé mají často obavu, že jsou povinni zadat zakázku jen a pouze vítězi soutěže. Vy-

hlášovatel oslovuje všechny oceněné týmy, dle svého rozhodnutí ze zadání, jeden po druhém, nebo všechny najednou do následného jednacího řízení bez uveřejnění, v němž si nastavuje hodnotící kritéria konečného výběru. Vzhledem k motivaci soutěžících je však vhodné uplatnit kritérium umístění v soutěži. Výhodou jednacího řízení bez uveřejnění je způsob neanonymního osobního jednání, při kterém se budoucí smluvní partneri poznají a ověří možnosti vzájemné spolupráce.

ROZHODOVÁNÍ POROTY JE JEN ESTETICKÉ

Rozhodování poroty v architektonické soutěži se děje podle předem daných kritérií. Architektura je komplexní činnost a žádný architekt není pouhý estét. Naopak v rozhodování se zcela samozřejmě hodnotí cena plánované stavby a její úspornost, stejně jako provozní kvality a trvanlivost. Porota si navíc může pro dílčí odborné posouzení přizvat odborníky např. na dopravu, vnitřní prostředí, nebo požární ochranu, či jiné.

OBAVA Z NEZKUŠENÝCH ARCHITEKTŮ

Zadavatel se často obává, že soutěž vyhraje mladý málo zkušený tým. Naopak má obavu, že zkušené týmy se nepřihlásí, neboť při velkém počtu účastníků mají malou šanci uspět. Je samozřejmě možné omezit okruh účastníků a soutěž provést jako vyzvanou s osvědčenými architekty. Jako vhodné řešení se nicméně jeví soutěž kombinovaná, kdy si zadavatel pojistí účast zkušených týmů jejich vyzváním. Zároveň umožní účast kterémukoli týmu s možností přinesení překvapivého a chytrého řešení. Odborná porota je od toho, aby rozpoznala a vyloučila návrh problematický, neadekvátní dané lokalitě a podmínkám zadavatele.

SVAZUJÍCÍ PRAVIDLA ČESKÉ KOMORY ARCHITEKTŮ

Existuje též názor, že ČKA může do soutěže zasahovat a ovlivňovat její průběh. ČKA poskytuje zdarma konzultace všem, kteří projeví zájem soutěžit o návrh vypsat. ČKA sleduje formální postup podle Soutěžního řádu, který je obecným právním předpisem a jeho dodržování je především v zájmu vyhlášovatele. Zabezpečuje vyloučení následných komplikací. Soulad se Soutěžním řádem je podmínkou udělení regulérnosti, která je zárukou kvality soutěže pro soutěžící. V případě zájmu má vyhlášovatel právo vyžádat si tzv. auditora soutěže, který provede osobní dohled nad jejím průběhem. Zároveň je možné kdykoliv využít servis bezplatných konzultací ČKA, a to jak v přípravné fázi, tak v samotném průběhu soutěže.

Více informací na www.cka.cz
a na e-mailu souteze@cka.cz